

Retrospektívna analýza zamestnanosti a komparácie štruktúr v národnom hospodárstve v období r. 2000 – 1. polrok 2013 v SR bez BSK (vybrané výsledky)

VERZIA 1.0

ITMS KÓD: 27110130035

„Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia.“

Obsah

Zoznam tabuliek a grafov

Zoznam tabuliek

Zoznam grafov

Úvod

1 Vymedzenie pojmov, vstupných zdrojov dát a metodiky (teoretické vymedzenie pojmového aparátu a definovanie kvantitatívnych a kvalitatívnych metód)

1.1 Vymedzenie pojmov a zdroje údajov

1.2 Metodika

2 Vývoj zamestnanosti v SR

2.1 Pracujúci starobní dôchodcovia

3 Vývoj odvetvovej štruktúry zamestnanosti

3.2 Vývoj odvetvovej štruktúry zamestnanosti v Trnavskom kraji

3.3 Vývoj odvetvovej štruktúry zamestnanosti v Trenčianskom kraji

3.4 Vývoj odvetvovej štruktúry zamestnanosti v Nitrianskom kraji

3.5 Vývoj odvetvovej štruktúry zamestnanosti v Žilinskom kraji

3.6 Vývoj odvetvovej štruktúry zamestnanosti v Banskobystrickom kraji

3.7 Vývoj odvetvovej štruktúry zamestnanosti v Prešovskom kraji

3.8 Vývoj odvetvovej štruktúry zamestnanosti v Košickom kraji

3.9 Porovnanie vývoja zamestnanosti v krajoch a odvetviach

4 Vývoj profesijnej štruktúry zamestnanosti

4.2 Vývoj profesijnej štruktúry zamestnanosti v Trnavskom kraji

4.3 Vývoj profesijnej štruktúry zamestnanosti v Trenčianskom kraji

4.4 Vývoj profesijnej štruktúry zamestnanosti v Nitrianskom kraji

4.5 Vývoj profesijnej štruktúry zamestnanosti v Žilinskom kraji

4.6 Vývoj profesijnej štruktúry zamestnanosti v Banskobystrickom kraji

4.7 Vývoj profesijnej štruktúry zamestnanosti v Prešovskom kraji

4.8 Vývoj profesijnej štruktúry zamestnanosti v Košickom kraji

5 Vývoj vzdelanostnej štruktúry zamestnanosti

5.2 Vývoj vzdelanostnej štruktúry zamestnanosti v Trnavskom kraji

5.3 Vývoj vzdelanostnej štruktúry zamestnanosti v Trenčianskom kraji

5.4 Vývoj vzdelanostnej štruktúry zamestnanosti v Nitrianskom kraji

5.5 Vývoj vzdelanostnej štruktúry zamestnanosti v Žilinskom kraji

- 5.6 Vývoj vzdelanostnej štruktúry zamestnanosti v Banskobystrickom kraji
- 5.7 Vývoj vzdelanostnej štruktúry zamestnanosti v Prešovskom kraji
- 5.8 Vývoj vzdelanostnej štruktúry zamestnanosti v Košickom kraji
- 5.9 Porovnanie vývoja zamestnanosti podľa stupňa dosiahnutého vzdelania v krajoch SR

6 Vývoj štruktúry zamestnanosti z pohľadu ceny práce

- 6.2 Vývoj štruktúry zamestnanosti z pohľadu ceny práce v Trnavskom kraji
- 6.3 Vývoj štruktúry zamestnanosti z pohľadu ceny práce v Trenčianskom kraji
- 6.4 Vývoj štruktúry zamestnanosti z pohľadu ceny práce v Nitrianskom kraji
- 6.5 Vývoj štruktúry zamestnanosti z pohľadu ceny práce v Žilinskom kraji
- 6.6 Vývoj štruktúry zamestnanosti z pohľadu ceny práce v Banskobystrickom kraji
- 6.7 Vývoj štruktúry zamestnanosti z pohľadu ceny práce v Prešovskom kraji
- 6.8 Vývoj štruktúry zamestnanosti z pohľadu ceny práce v Košickom kraji
- 6.9 Porovnanie mzdovej diferenciacie zamestnancov podľa krajov

7 Vývoj zamestnanosti z hľadiska pracovnej mobility

- 7.2 Vývoj zamestnanosti z hľadiska pracovnej mobility v Trnavskom kraji
- 7.3 Vývoj zamestnanosti z hľadiska pracovnej mobility v Trenčianskom kraji
- 7.4 Vývoj zamestnanosti z hľadiska pracovnej mobility v Nitrianskom kraji
- 7.5 Vývoj zamestnanosti z hľadiska pracovnej mobility v Žilinskom kraji
- 7.6 Vývoj zamestnanosti z hľadiska pracovnej mobility v Banskobystrickom kraji
- 7.7 Vývoj zamestnanosti z hľadiska pracovnej mobility v Prešovskom kraji
- 7.8 Vývoj zamestnanosti z hľadiska pracovnej mobility v Košickom kraji

8 Vývoj zamestnanosti z hľadiska fluktuácie

- 8.2 Vývoj zamestnanosti z hľadiska fluktuácie v Trnavskom kraji
- 8.3 Vývoj zamestnanosti z hľadiska fluktuácie v Trenčianskom kraji
- 8.4 Vývoj zamestnanosti z hľadiska fluktuácie v Nitrianskom kraji
- 8.5 Vývoj zamestnanosti z hľadiska fluktuácie v Žilinskom kraji
- 8.6 Vývoj zamestnanosti z hľadiska fluktuácie v Banskobystrickom kraji
- 8.7 Vývoj zamestnanosti z hľadiska fluktuácie v Prešovskom kraji
- 8.8 Vývoj zamestnanosti z hľadiska fluktuácie v Košickom kraji

9 Vývoj zamestnanosti z hľadiska vzdelania a kvalifikácie (podľa klasifikácie vzdelania, klasifikácie SK ISCO-08 a NUTS 3)

- 9.2 Vývoj zamestnanosti z hľadiska vzdelania a kvalifikácie v Trnavskom kraji
- 9.3 Vývoj zamestnanosti z hľadiska vzdelania a kvalifikácie v Trenčianskom kraji
- 9.4 Vývoj zamestnanosti z hľadiska vzdelania a kvalifikácie v Nitrianskom kraji
- 9.5 Vývoj zamestnanosti z hľadiska vzdelania a kvalifikácie v Žilinskom kraji

9.6 Vývoj zamestnanosti z hľadiska vzdelania a kvalifikácie v Banskobystrickom kraji

9.7 Vývoj zamestnanosti z hľadiska vzdelania a kvalifikácie v Prešovskom kraji

9.8 Vývoj zamestnanosti z hľadiska vzdelania a kvalifikácie v Košickom kraji

10 Zhrnutie parciálnych analytických poznatkov

Zhrnutie

Predkladaná analýza „Retrospektívna analýza zamestnanosti a komparácie štruktúr v národnom hospodárstve v období r. 2000 – 1. polrok 2013 v SR bez BSK“ a informácie z nej pochádzajúce tvoria neodmysliteľnú súčasť modelovania a prognózovania vývoja na trhu práce. Identifikované trendy zamestnanosti v rôznych štruktúrach sú totiž výnimočnou informáciou vstupujúcou do prognostických modelov. Prognózovať budúcnosť totiž nie je možné bez porozumenia minulých trendov.

V tejto štúdii bolo identifikovaných viacero kľúčových faktorov v oblasti zamestnanosti, zohrávajúcich výraznú rolu pri determinácii budúceho dopytu zamestnávateľov po pracovných silách.

V druhej kapitole boli identifikované všeobecné vývojové trendy zamestnanosti a ekonomickej aktivity spolu s počtami zamestnaných dôchodcov podľa veku, odvetví a krajov. Práve ich vysoké početnosti sú signálom rastúceho záujmu o zotrvanie v pracovnom pomere aj po dovŕšení dôchodkového veku. Tento fakt je dôležitým pri determinácii prognóz náhradného dopytu na trhu práce.

Tretia kapitola bola venovaná odvetvovému pohľadu na zamestnanosť. Boli identifikované vývojové trendy zamestnanosti v najdôležitejších odvetviach jednotlivých krajov v SR. Práve odvetvové členenie tvorí významný premostovacie faktor medzi ekonomickou výkonnosťou a úrovňou zamestnanosti. Vo všetkých krajoch v SR bez BSK výrazne dominuje odvetvie Priemyslu, ktoré v celej SR zamestnáva približne každého štvrtého zamestnanca. V odvetví A – Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov možno identifikovať rovnaké vývojové trendy vo všetkých krajoch, a to dlhodobý pokles zamestnanosti. Tento dlhodobý trend je tak prítomný aj v situácii za celú SR. V najdôležitejšom odvetví v SR, C – Priemyselná výroba, možno tiež sledovať výrazný pokles zamestnanosti za celú SR. Tento trend je tiež prítomný v Trenčianskom, Banskobystrickom, Prešovskom a Košickom kraji. V ostatných krajoch zamestnanosť v odvetví priemyslu výraznejšie nepoklesla, v niektorých dokonca vzrástla oproti roku 2001 (Trnavský a Nitriansky kraj). Vo všetkých krajoch však možno sledovať výrazný pokles zamestnanosti tohto najvýznamnejšieho odvetvia v krízových rokoch 2008-2009. V žiadnom kraji sa zamestnanosť v priemysle nedostala na úroveň predkrízového roku 2007. V odvetví F – Stavebníctvo je úroveň zamestnanosti v súčasnosti za SR približne na úrovni roku 2001. Do krízového roku 2008 však zamestnanosť tohto odvetvia výrazne rástla. Od tohto roku však nepretržite klesá až na úroveň roku 2001. Rovnaká situácia ako za SR je typická aj pre Trnavský, Žilinský a Košický kraj. Ostatné kraje a predovšetkým kraj Nitriansky, nezasiahla kríza v tomto odvetví tak výrazne ako zvyšok SR. V Nitrianskom kraji dokonca možno sledovať výrazný dlhodobý rastúci

trend zamestnanosti v tomto odvetví. Veľmi významným odvetvím v SR je aj G – Veľkoobchod a maloobchod. Toto odvetvie v SR z hľadiska zamestnanosti dlhodobo rastie, aj napriek miernemu poklesu v krízovom období 2008-2009. Rast zamestnanosti tohto odvetvia možno súčasne sledovať aj vo všetkých krajoch mimo BSK. Výrazný rastúci trend zamestnanosti možno sledovať tiež v odvetví J – Informácie a komunikácia za celú SR. Tento nárast bol ťahaný predovšetkým Košickým, Nitrianskym a Žilinským krajom, v ktorých v sledovanom období v najväčšej miere vzrástol počet zamestnancov tohto odvetvia. Rovnako tak rastie aj zamestnanosť v odvetví N – Administratívne a podporné služby, čo platí o všetkých krajoch mimo BSK ako aj za celú SR.

Jedným z najdôležitejších hľadísk, ktoré je potrebné sledovať pri analýzach potrieb trhu práce, je profesijné hľadisko, ktorému sa venuje kapitola 4. Profesijné hľadisko tvorí najdôležitejší aspekt trhu práce pri snahe o jeho prepojenie so systémami vzdelávania. Práve ku konkrétnym zamestnaniam podľa klasifikácie zamestnaní sú totiž v najväčšej miere naviazané odbory vzdelania. K analýze vývoja zamestnanosti z profesijného hľadiska sme pristupovali v dvoch rôznych obdobiach a podľa dvoch rôznych klasifikácií platných v týchto obdobiach. Od roku 2001 do roku 2011 bol vývoj analyzovaný z hľadiska v tom období platnej klasifikácie zamestnaní KZAM. V posledných dvoch rokoch, 2012 a 2013, bol vytvorený obraz o štruktúre dopytu na trhu práce podľa medzinárodnej klasifikácie zamestnaní ISCO-08. Najpočetnejšou hlavnou triedou zamestnaní v Slovenskej republike v období rokov 2001 až 2011 bola hlavná trieda 3: Technickí, zdravotnícki, pedagogickí zamestnanci a zamestnanci v príbuzných odboroch. V období rokov 2012 a 2013 to bola hlavná trieda 2: Špecialisti. V krajskom členení je situácia podobná. V období rokov 2001 až 2011 bola vo väčšine krajov najpočetnejšia taktiež hlavná trieda 3, v Trnavskom a Trenčianskom kraji to bola hlavná trieda 8: Obsluha strojov a zariadení. V období rokov 2012 až 2013 to boli hlavná trieda 2: Špecialisti, a to v Žilinskom, Banskobystrickom, Prešovskom a Košickom kraji a hlavná trieda 8: Operátori a montéri strojov a zariadení v Trnavskom, Trenčianskom a Nitrianskom kraji.

Z pohľadu podskupín zamestnaní, najpočetnejšími v období rokov 2001 až 2011 v rámci celej Slovenskej republiky boli predavači v obchodoch, zamestnanci v oblasti účtovníctva, fakturácie, rozpočtovníctva a kalkulácie a tiež vodiči nákladných automobilov a ťahačov. V nasledovnom období rokov 2012 až 2013 to boli predavači, vodiči nákladných automobilov a kamiónov a učitelia v základných školách.

Spolu s profesijným pohľadom na zamestnanosť tvorí členenie podľa vzdelania najdôležitejší aspekt pri identifikácii potrieb trhu práce s následným napojením na systémy vzdelávania. V období rokov 2002-2013 najväčší podiel na zamestnanosti v rámci Slovenskej republiky mali zamestnanci s dosiahnutým vysokoškolským vzdelaním druhého stupňa. Rovnako najväčší podiel

na zamestnanosti mali zamestnanci s týmto vzdelaním v Banskobystrickom a Košickom kraji. V Trnavskom, Trenčianskom, Nitrianskom a Žilinskom kraji najväčší podiel na zamestnanosti mali zamestnanci s dosiahnutým vzdelaním vyučení. V Prešovskom kraji majú rovnaké zastúpenie zamestnanci s vysokoškolským vzdelaním druhého stupňa a tiež vyučení. Najvýznamnejší nárast zamestnanosti v sledovanom období vo všetkých krajoch zaznamenali zamestnanci s vysokoškolským vzdelaním prvého stupňa. Naopak, najvýraznejší pokles zaznamenali zamestnanci so základným vzdelaním. Rovnaká situácia je i v krajskom členení.

V šiestej kapitole predkladanej štúdie boli identifikované vývojové trendy z hľadiska reálnych miezd. Tak v SR, ako aj vo všetkých krajoch možno skonštatovať, že životná úroveň z hľadiska reálnych miezd rastie. Vo všetkých krajoch a všetkých decilových pásmach reálnych miezd pritom vývoj v sledovanom období 2001-2013 kopíruje vývoj za celú SR.

Siedma kapitola bola venovaná pracovnej mobilite a predovšetkým štruktúre dochádzajúcich za prácou podľa konkrétneho zamestnania.

Vo ôsmej kapitole sme sa venovali ďalšiemu javu na trhu práce, ktorým je fluktuácia, teda nástup, alebo výstup zamestnancov z pracovného pomeru. Počet fluktuantov v Slovenskej republike zaznamenal kolísavý vývoj. V krajskom členení okrem BSK bolo najviac fluktuantov v roku 2013 v Nitrianskom a Žilinskom kraji. Najmenej fluktuantov bolo v Banskobystrickom kraji. V členení podľa stupňov dosiahnutého vzdelania najviac fluktuantov zaznamenala v rámci Slovenskej republiky ako aj jej jednotlivých krajoch okrem BSK vzdelanostná kategória vyučení, a to v dôsledku toho, že najviac nastupujúcich do pracovného pomeru a tiež vystupujúcich z pracovného pomeru bolo v tejto vzdelanostnej kategórii. Na druhej strane, najmenej fluktuantov a teda aj najmenej nastupujúcich do pracovného pomeru a vystupujúcich z pracovného pomeru bolo vo vzdelanostnej kategórii vysokoškolské tretieho stupňa. Čo sa týka zamestnaní, najvyššia fluktuácia je na menej kvalifikovaných pozíciách. Zamestnávateľa často menia predavači, vodiči nákladných automobilov a kamiónov, pomocní pracovníci vo výrobe, montážni pracovníci a tiež upratovačky.

Záverečná kapitola výstupu bola venovaná zamestnanosti z hľadiska odborov vzdelania v kombinácii s hlavnými triedami klasifikácie zamestnaní SK ISCO-08. Celkovo najkoncentrovanejším odborom vzdelania v SR bolo Strojárstvo a ostatná kovospracúvacia výroba v rámci hlavnej triedy 8: Operátori a montéri strojov a zariadení, ktorého absolventi tvorili až jednu štvrtinu všetkých zamestnancov tejto hlavnej triedy v roku 2012. V roku 2013 však ich počet poklesol o približne 3 %. V druhej hlavnej triede podľa klasifikácie zamestnaní tvorili takmer pätinu zamestnancov absolventi odboru 76 Učiteľstvo. V hlavnej triede 3: Technici a odborní pracovníci sú najpočetnejší absolventi

odboru 62 Ekonomické vedy. Štruktúry zamestnanosti podľa hlavných tried zamestnaní a odborov vzdelania boli súčasne v tejto časti analyzované pre každý kraj v SR.

Ako už bolo vyššie uvedené, celkový význam predloženého materiálu a v ňom prezentujúcich výsledkov je v tom, že tvoria jednu z významných východiskových analýz a pilierov nevyhnutných pre kvalitnú realizáciu samotných prognóz trhu práce v jednotlivých krajoch.